

869.

Na osnovu člana 112 stav 2 Zakona o bezbjednosti hrane ("Službeni list CG", broj 57/15), a u vezi sa članom 10 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja ("Službeni list CG", br. 51/08 i 18/14), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, donijelo je

P R O G R A M
MONITORINGA REZIDUA PESTICIDA U HRANI BILJNOG I ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA ZA 2022. GODINU*

Programom monitoringa rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla (u daljem tekstu: Program) određuju se uslovi i način sprovođenja monitoringa (vršioци monitoringa, prioriteti uzimanja uzoraka, broj uzoraka i laboratorijska ispitivanja), metode kontrole, uslovi, način i metode uzimanja i čuvanja uzoraka, vođenje evidencije o uzorcima i metode laboratorijskih ispitivanja radi praćenja nivoa rezidua pesticida.

Program se sprovodi u cilju procjene ugroženosti zdravlja stanovništva i primjene propisa, a u skladu sa propisanim nivoima rezidua pesticida utvrđenih Pravilnikom o maksimalnom nivou rezidua sredstava za zaštitu bilja na ili u bilju, biljnim proizvodima, hrani ili hrani za životinje („Službeni list CG“, br. 21/15, 44/15, 34/19, 82/20, 92/20 i 130/21).

Uzorci hrane za odojčad i malu djecu ocjenjuju se na proizvodima koji su spremni za upotrebu ili su pripremljeni prema uputstvima proizvođača, uzimajući u obzir maksimalne nivoe ostataka utvrđene Uredba o supstancama koje se mogu dodavati hrani za posebne prehrambene potrebe ("Službenom listu CG", br. 80/16 i 37/18). Ako se takva hrana može konzumirati kao gotovi proizvod i kao proizvod za pripremu, dostavljaju se rezultati za gotovi proizvod.

Uzorci prema vrsti, broju i porijeklu dati su u Tabeli 1 ovog programa.

Aktivne supstance koje će se ispitivati date su u Tabelama 2 i 3 ovog programa.

Broj i vrsta uzoraka određen je na osnovu rezultata Programa monitoringa objavljenih u periodu od 2009. do 2021. godine, a u cilju sagledavanja izloženosti potrošača pesticidima, kao i praćenje načina primjene pesticida.

Uzorci se uzimaju sistemom slučajnog uzorka i analize rizika:

Sistem analize rizika	
Monitoring	Vrsta monitoringa
<u>Nizak nivo rizika</u> -ne postoji dokaz o prekoračenom MRL/ <i>Maximum Residue Levels</i> ili neodobrenim pesticidima na/u hrani (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavješćavanja RASFF's, ili drugi podaci monitoringa drugih država); -nizak broj očekivanih rezidua pesticida na i u hrani; -hrana je manjim dijelom zastupljena u ishrani ljudi.	Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti MRL i obezbjeđenja potrebnih informacija.
<u>Srednji nivo rizika</u> -postoji dokaz o prekoračenom MRL ili neodobrenim pesticidima na/u hrani (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavješćavanja - RASFF's, ili drugi podaci monitoringa drugih država); -očekivana pojava rezidua na i u hrani; -hrana je većim dijelom zastupljena u ishrani ljudi; -narastajući priliv i promovisanje hrane iz novih izvora.	Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti MRL i obezbjeđenja potrebnih informacija, radi praćenje prethodnih rezultata.
<u>Visok nivo rizika</u> -skoriji dokaz o prekoračenom MRL ili ne-odobrenim pesticidima na i u hrani (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, sistem brzog obavješćavanja - RASFF's, ili drugi podaci monitoringa drugih država); -dokaz da unos može preći akutnu referentnu dozu/ <i>Acute Reference Dose</i> ; -očekivane rezidue na i u hrani koja je od izuzetnog značaja za neku potrošačku grupu.	Godišnji monitoring hrane koja je značajna u ishrani ljudi i/ili ciljani monitoring za identifikovane probleme.

Parametri uzeti u obzir prilikom izrade programa su:

- broj stanovnika;
- statistički podaci o potrošnji hrane (zastupljenosti u ishrani);
- podaci o domaćoj proizvodnji i uvozu hrane;
- podaci o nivou rezidua iz prethodnih godina;
- kapaciteti laboratorija, primijenjene metode;
- registrovana sredstva za zaštitu bilja;
- broj skladišta, veleprodaja, uvoznika i maloprodaja hrane.

Ispitivanje uzoraka vrše ovlaštene laboratorije u skladu sa Zakonom o sredstvima za zaštitu bilja i Zakonom o bezbjednosti hrane u skladu sa vodičem za analitičke metode ispitivanja pesticida vezano za analizu rizika i post registracijsku kontroli i monitoring (*Guidance Document on Pesticide Analytical Methods for Risk Assessment and Post-approval Control and Monitoring Purposes SANTE/2020/12830, Rev.1; 24. February 2021*).

Ovlaštene laboratorije, izvještaj o ispitivanju sa rezultatima ispitivanja dostavljaju inspektorima koji su uzeli uzorak i organu uprave nadležnom za bezbjednost hrane i sredstva za zaštitu bilja (u daljem tekstu: Uprava).

Izvještaji o ispitivanju, osim rezultata prema vrsti hrane, aktivnim supstancama, treba da sadrže i kvantifikovane podatke o izvršenim ispitivanjima sa instrumentalnim tehnikama i analitičkim metodama koje su korišćene u skladu sa procedurama kontrole kvaliteta (*Guidance concerning Method Validation and Quality Control Procedures for Pesticide Residue Analysis in food and feed Document No. SANCO/12571/2013*), broj i tip odstupanja.

Ovlaštene laboratorije dostavljaju Upravi i tromjesečne izvještaje o izvršenim ispitivanjima.

Godišnji izvještaj o sprovođenju programa koji sačinjava Uprava sadrži podatke o:

- analitičkim metodama koje su korišćene;
- nivoima detekcije koji je primijenjen u nacionalnom programu;
- preduzetim mjerama u skladu sa zakonom;
- slučajevima prekoračenja maksimalnog nivoa rezidua sa obrazloženjem i pregledom upravljanja rizicima.

Sastavni dio godišnjeg izvještaja su i izvještaji o ispitivanjima uzoraka iz redovnih inspeksijskih kontrola nivoa rezidua pesticida.

Ako uzeti uzorci ne ispunjavaju utvrđene uslove, laboratorija će vratiti uzorak i ponoviti se uzimanje uzoraka na zahtjev laboratorije i o tome obavijestiti Upravu. Uzorci iz organske proizvodnje uzimaju se ukoliko su dostupni.

Postupak uzorkovanja i broj jedinica vrši se u skladu sa Pravilnikom o metodama uzorkovanja za utvrđivanje rezidua sredstava za zaštitu bilja („Službeni list CG“, broj 48/14), kako slijedi:

Tabela 1. Porijeklo, vrsta i broj uzoraka hrane¹ za ispitivanja u 2022. godini

1. R. br.	2. Vrsta hrane	3. Minimalni broj uzoraka	4. Organska proizvodnja	5. UKUPNO
1.E	jabuke ¹	11	1	12
2.E	jagode ¹	11	1	12
3.E	breskve, nektarine ¹	11	1	12
4.E	vino (crveno ili bijelo) od grožđa ²	11	1	12
5.E	zelena salata ¹	11	1	12
6.E	kupus ¹	11	1	12
7.E	paradajz ¹	11	1	12
8.E	spanać ¹	11	1	12
9.E	zob ^{3,4} (nemljevena, u zrnu)	11	1	12
10.E	ječam ^{4,5} (nemljevena, u zrnu)	11	1	12
11.E	kravlje mlijeko ⁶	11	1	12
12.E	masno tkivo svinja ^{7,8}	11	1	12
13.E	hrana za djecu na bazi žitarica	11	1	12
UKUPNO		143	12	155

¹analiziraju se neprerađeni proizvodi;

²ako nijesu dostupni posebni faktori prerade za vino, navesti upotrijebljene faktore prerade za vino;

³ako nije dostupan dovoljan broj uzoraka zobi u zrnu, dio potrebnog broja uzoraka za zob u zrnu koji se ne može uzeti može se dodati broju uzoraka ječma u zrnu, čime se smanjuje broj uzoraka za zob u zrnu i srazmjerno povećava broj uzoraka za ječam u zrnu;

⁴ako nije dostupan dovoljan broj uzoraka raži, pšenice, zobi ili ječma u zrnu, može se analizirati i brašno od raži, pšenice, zobi ili ječma uz prijavljen faktor prerade;

⁵ako nije dostupan dovoljan broj uzoraka ječma u zrnu, dio potrebnog broja uzoraka za ječam u zrnu koji se ne može uzeti može se dodati broju uzoraka za zob u zrnu, čime se smanjuje broj uzoraka za ječam u zrnu i srazmjerno povećava broj uzoraka za zob u zrnu;

⁶analizira se svježe (neprerađeno) mlijeko, uključujući zamrznuto, pasterizovano, zagrijano, sterilizovano i filtrirano mlijeko;

⁷analizira se neprerađeni proizvod. Ako se proizvod uzorkuje smrznut, prijavljuje se faktor prerade ako je primjenjivo;

⁸meso se uzorkuje u skladu sa tabelom 3 Pravilnika o metodama uzorkovanja za utvrđivanje rezidua sredstava za zaštitu bilja („Službeni list CG“, broj 48/14) u koji je premešena tabela 3 Priloga Direktive 2002/63/EZ;

Za sprovođenje Programa monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla odgovorna je Uprava.

Broj uzoraka iz Tabele 1 ovog programa može se povećati prema sredstvima utvrđenim Programom mjera bezbjednost hrane i hrane za životinje za 2022. godinu, na osnovu mogućeg rizika, naročito u slučajevima povećane potrošnje pojedinih vrsta hrane (turistička sezona, specifični dani za trgovinu - pazarni dan, vjerski praznici) u skladu sa datim parametrima, utvrđenih nepravilnosti i drugo.

Uzorke iz Tabele 1 tač. 4.E i 13.E uzimaju inspektori za hranu.

Uzorke iz Tabele 1 tač. 11.E i 12.E uzimaju veterinarski inspektori.

Ostale uzorke iz Tabele 1 uzimaju inspektori za hranu i/ili fitosanitarni inspektori.

Troškovi ispitivanja iz Tabele 1, sa poštanskim troškovima nastalim po osnovu ovog programa padaju na teret Uprave.

Ako stranka prilikom uzimanja uzorka zahtijeva nadoknadu vrijednost uzetog uzorka hrane, isti se može fakturisati na račun Uprave, a faktura je jedino validna za plaćanje ukoliko je prati zapisnik nadežnog inspektora o uzetom uzorku na kojem je navedeno da stranka zahtijeva nadoknadu.

Prilikom uzimanja uzoraka inspektor popunjava obrazac koji je sastavni dio ovog programa koji prati uzorak do laboratorije i koji laboratorija prilaže uz izvještaj o ispitivanju koji se dostavlja Upravi.

Ispituju se sljedeće aktivne supstance:

Tabela 2. Aktivne supstance za ispitivanje

2,4 - D (samo na zelenoj salati, spanaću i paradajzu)
2-Phenylphenol
Abamectin
Acephate
Acetamiprid
Acrinathrin
Aldicarb
Aldrin i dieldrin
Ametoktradin
Azinphos-methyl
Azoxystrobin
Bifenthrin
Biphenyl
Bitertanol
Boscalid
Bromide ion (samo na zelenoj salati i paradajzu)
Bromopropylate
Bupirimate
Buprofezin
Captan
Carbaryl
Carbendazim i benomyl
Carbofuran
Chlorantraniliprole
Chlorfenapyr
Chlormequat (samo na paradajzu, zobi i ječmu)
Chlorothalonil
Chlorpropham
Chlorpyrifos
Chlorpyrifos-methyl
Clofentezine
Clothianidin
Cyantraniliprole
Cyazofamid
Cyflufenamid
Cyfluthrin
Cymoxanil

Cypermethrin
Cyproconazole
Cyprodinil
Cyromazin (samo na zelenoj salati i paradajzu)
Deltamethrin
Diazinon
Dichlorvos
Dicloran
Dicofol
Diethofencarb
Difenoconazole
Diiflubenzuron
Dimethoate
Dimethomorph
Diniconazole
Diphenylamine
Dithianon (samo na jabukama i breskvama)
Dithiocarbamates (analizira se u svim proizvodima osim vina i kupusa)
Dodin
Emamectin benzoate B1a, expressed as emamectin
Endosulfan
Epoxiconazole
Ethephon (samo jabukama, breskvama, paradajzu i vinu)
Ethion
Ethirimol
Etofenprox
Etoxazole
Famoxadone
Fenamidone
Fenamiphos
Fenarimol
Fenazaquin
Fenbuconazole
Fenbutatin oxide (samo jabukama, breskvama, jagodama, paradajzu i vinu)
Fenhexamid
Fenitrothion
Fenoxycarb
Fenpropathrin
Fenpropidin
Fenpropimorph
Fenpyrazamine
Fenpyroxmate
Fenthion
Fenvalerate
Fipronil
Flonicamid
Fluazifop-P-butyl (samo jagodama, kupusu, zelenoj salati, spanaću i paradajzu)
Flubendiamide
Fludioxonil
Flufenoxuron
Fluopikolid
Fluopyram
Fluquinconazole
Flusilazole
Flutriafol
Fluxapyroxad
Folpet
Formetanate
Fosetyl-Al

Fosthiazate
Glyphosate
Glufosinate ammonium
Haloxifop uključujući haloxifop-P (samo na jagodama i kupusu)
Hexaconazole
Hexythiazox
Imazalil
Imidacloprid
Indoxacarb
Iprodione
Iprovalicarb
Isocarbophos
Kresoxim-methyl
Lambda-cyhalothrin
Linuron
Lufenuron
Malathion
Mandipropamid
Mepanipyrim
Mepiquat (samo u i na ječmu i zobi)
Metaflumizone
Metalaxyl i metalaksyl-M
Methamidophos
Methidathion
Methiocarb
Methomyl
Methoxyfenozide
Metrafenone
Monocrotophos
Myclobutanil
Omethoate
Oxadixyl
Oxamyl
Oxydemeton-methyl
Paclobutrazole
Parathion methyl
Penconazole
Pencycuron
Pendimethalin
Permethrin
Phosmet
Pirimicarb
Pirimiphos-methyl
Prochloraz
Procymidone
Profenofos
Propamocarb (samo u i na jagodama, kupusu, zelenoj salati, paradajzu i ječmu)
Propargite
Propiconazole
Propyzamide
Proquinazid
Prosulfokarb
Protiokonazol (samo u i na kupusu, zelenoj salati, paradajzu, zobi i ječmu)
Pymetrozine (samo u i na jagodama, kupusu, zelenoj salati, spanaću i paradajzu)
Pyraclostrobin
Pyridaben
Pyridalyl
Pirimethanil
Pyriproxyfen

Quinoxifen
Spinosad
Spinetoram
Spirodiclofen
Spiromesifen
Spiroxamine
Spirotetramat
Sulfoxaflor
Tau-fluvalinate
Tebuconazole
Tebufenozide
Tebufenpyrad
Teflubenzuron
Tefluthrin
Terbuthylazine
Tetraconazole
Tetradifon
Thiabendazole
Thiacloprid
Thiamethoxam
Thiophanate-methyl
Tolcloflos-methyl
Triademefon
Triadimenol
Thiodicarb
Triazophos
Trifloxystrobin
Triflumuron
Vinclozolin

Tabela 3. Aktivne supstance za ispitivanje u hrani životinjskog porijekla

Aldrin i Dieldrin
Bifenthrin
Chlordane
Chlorpyrifos
Chlorpyrifos-methyl
Cypermethrin
DDT
Deltamethrin
Diazinon
Endosulfan
Famoxadone
Fenvalerate
Fipronil
Glyphosate
Glufosinate ammonium
Heptachlor
Hexachlorobenzene
Hexachlorocyclohexan (HCH, Alpha-Isomer)
Hexachlorocyclohexan (HCH, Beta-Isomer)
Indoxacarb (samo u kravljem mlijeku)
Lindane
Methoxychlor
Parathion
Pendimethalin
Permethrin
Pirimiphos-methyl

Sredstva za sprovođenje ovog programa opredijeljena su Budžetom Crne Gore za 2022. godinu, Organizacioni kod 41107 (Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove), Program 16 002 (Poljoprivreda), Potprogram 16 002 005 (Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi), Aktivnost 16 002 005 002 (Monitoring bezbjednosti hrane).

Ovaj program objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

* U ovaj program prenešena je Implementaciona Uredba Komisije (EU) br. 2021/601 od 13. aprila 2021. godine o koordinisanom višegodišnjem programu kontrole Unije za 2022., 2023. i 2024. godinu kako bi se obezbijedila usaglašenost sa maksimalnim nivoima rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla i procijenila izloženost potrošača reziduama pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla (*Commission Implementing Regulation (EU) 2021/601 of 13 April 2021 concerning a coordinated multiannual control programme of the Union for 2022, 2023 and 2024 to ensure compliance with maximum residue levels of pesticides and to assess the consumer exposure to pesticide residues in and on food of plant and animal origin*).

Broj: 05-312/22-7883/2

Podgorica, 25. maja 2022. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

Obrazac za uzorkovanje i dostavljanje informacije o uzorku

Broj protokola inspekcije: UPUTSTVO: POPUNJAVAJU SE SVA POLJA VELIKIM ŠTAMPANIM SLOVIMA HEMIJSKOM OLOVKOM!	Datum: Monitoring rezidua pesticida:
Podaci o uzorkivaču: Fitosanitarna inspekcija ☐ Inspekcija za hranu ☐ Veterinarska inspekcija ☐ Ostalo ☐ Ime: Prezime: Opština/Grad:	
Podaci o mjestu i vremenu uzorkovanja: Datum dobijanja naloga: Naziv i sjedište/ime i adresa lica od koga je uzet uzorak (uključujući poštanski broj, u slučaju uvoza naziv graničnog prelaza): Tip lokacije/po nalogu: Uvoz: ☐ Veleprodaja: ☐ Skladište: ☐ Maloprodaja: ☐ Mjesto proizvodnje: ☐ Ostalo: ☐ Podaci o mjestu proizvodnje (GPS koordinate, površina i sl.): 	
Podaci o uzorku: Naziv hrane (iz Tabele1): Priroda proizvoda: Svježe ☐ Zamrznuto ☐ Ostalo ☐ Tip pakovanja: Rinfuza ☐ Pakovanje ☐ Zemlja porijekla: Naziv, sjedište proizvođača ime ili adresa proizvođača ili lica koje je pakovalo hranu (uključujući poštanski broj): Puni naziv hrane/proizvoda: Reklamira se/označava kao organsko? Da ☐ Ne ☐ Broj partije Rok trajanja* Bar kod* *samo za uzorke iz maloprodaje Troškove analiza plaća: Uprava ☐ Uvoznik ☐	
Dodatne informacije: Detalji o vlasniku/uvozniku ako nije lice od kojeg je uzet uzorak Druge korisne informacije ili komentari, naljepnice, kodovi na pakovanjima, ref. broj (slanje uzoraka poštom) 	
Pravni osnov: Zakon o bezbednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), a u vezi sa članom 10 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja i „Službeni list CG”, broj 51/08) Zakon o zaštiti podataka ličnosti („Službeni list CG” broj 79/08, 70/09 i 44/12): Ovaj uzorak je uzet u svrhu kontrolnog ispitivanja sadnog materijala. Druge informacije sa ovog obrasca mogu se uključiti pri objavi rezultata analiza.	
SAMO ZA LABORATORIJE (rezultate analiza dostavljaju se Upravi i odgovarajućoj inspekciji)	
Tip uzorka: Monitoring ☐ Namjenski ☐ Ostalo ☐ Ukupan broj jedinica (npr. paketa, svežnjeva): Ukupna masa: Ime i prezime lica koje je primilo uzorak na ispitivanje: Laboratorija: Ispitivani dio: Referenca laboratorije: Dostavljeno pakovanje? Da ☐ Ne ☐ Komentari: 	